

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No5(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 326 sahifa,
6-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Fizika ta'limida integratsiyalashgan yondashuv: mazmuni va ahamiyati.....	10
Doniyorova Iroda Baxtiyor qizi	
Zamonaviy boshlang'ich ta'lim: milliy dastur, kompetensiya va xorijiy tajriba integratsiyasi.....	14
Omonova Nilufar Parda qizi	
The Role of Environmental Project-Based Learning in Developing EFL Learners' Productive Skills.....	19
Xujanova Shaxina Abdullayevna	
Boshlang'ich sinflarda integratsiyalashgan ta'limning pedagogik aspektlari	24
Eshpo'latova Elnora Yo'ldoshovna	
Talabalarda stressga barqarorlikning nazariy va amaliy tahlili.....	29
Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Maxmudova Shahzoda Maksudovna	
Malakaviy o'quv amaliyoti jarayonida bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda didaktik ta'minotning ahamiyati.....	32
Ramazonova Bahroy Sadriddinovna	
Oliy ta'limda raqamli pedagogikaning institutsionlashuvi: boshqaruv, siyosat va raqamli transformatsiya strategiyalari.....	36
Nuraliyeva Dilshoda Yo'ichiboy qizi	
Aholini jismoniy sog'lomlashtirishda sog'lomlashtiruvchi mashg'ulotlarni tashkil etish metodikasi.....	41
V. Sh. Raximov	
O'spirinlik davrida motiv va motivatsion sohalarning kasb tanlashdagi o'rni	46
Rayimqulova S., Pulatova R., Do'smatova S., Matyakubova Shohista Odamboy qizi	
Tarbiyachi shaxsining shakllanishida psixologik determinantlarning roli	51
Vasila Yusupova	
Kasbiy ta'lim o'quvchilarini ijodiy qobiliyatini oshirishda xorijiy tajribalardan foydalanish	55
B. X. Sharopov	
Raqamli axborot makonida gumanistik g'oyalarni integratsiyalashning nazariy konsepsiyasi	59
Isanov Najotbek Ilmamat o'g'li	
Fanlararo integratsiya asosida o'quvchilarda iqtisodiy bilimlarni rivojlantirish imkoniyatlari.....	63
J. M. Fayzullayev, Ortiqova E'zoza Olimjon qizi	
Millatlarning o'ziga xos dunyoqarashining psixologik xususiyatlari	67
Murxashev Axmadxon Olimjon o'g'li	
Xalqaro ta'lim dasturlari asosida kasbiy ta'lim muassasalarida metakognitiv kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi.....	70
S. A. Qarshiboyev	
Ijtimoiy media kontentlari orqali talabalarda fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishning nazariy asoslari.....	74
Suyunov Rustam Sadriddinovich	
Ko'p tilli muhitda ingliz tilini o'rganishning lingvistik xususiyatlari	78
Teshaboyeva Mohichexra Sohibjon qizi	
Axborotlashgan jamiyat sharoitida bo'lajak pedagoglarning mediakompetentligini rivojlantirish zarurati.....	81
Umarov Azizbek Vaxobovich	
O'quvchilarda badiiy matn leksikasini o'zlashtirishdagi qiyinchiliklar: muammo va yechim.....	85
Xamroyeva Dilnoza Jahongir qizi	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarini ma'naviy tarbiyalashda Ahmad al-Farg'oniy asarlarini kompyuter imitatsion modellari asosida o'qitish metodikasi.....	89
S. S. Qulmurodova	
Enhancement of Periodontal Disease Management Strategies in Individuals With Chronic Hepatitis C Following Attainment of a Sustained Virological Response.....	92
Makhmudova Ugiloy Bakhtiyorovna	

Epithelial-Mesenchymal Transition's Possible Role in the Pathogenesis of Periodontitis (Literature Review).....	95
Burkhonova Zараfruz Kobilovna	
Gamifikatsiya asosida bo'lajak oligofrenopedagoglarda kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish texnologiyalari mexanizmini tatbiq etish	102
Bozorboyev Javlon	
Bo'lajak chizmachilik o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish omillari.....	106
Jamilova Dilsuza To'lqin qizi	
Elektrir va magnit maydonida yorug'likning ikkilamchi sinishi.....	110
Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Alimardonov Husan Yorqin o'g'li, Ismatullayev Sayfiddin Panji o'g'li	
Lazer texnologiyalarining zamonaviy qo'llanilishi	114
Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Muminova Sevinch Kamoliddin qizi, Begnayeve Dilbar Bobonazar qizi	
Fotometrik kattaliklar	117
Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Mamatqulova Zebo Komiljon qizi, Xolmaxmatova Sevara Sirojiddin qizi	
Qutublangan yorug'lik manbalari	121
Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Turdimurodova Kumushbibi, Normuminova Madina	
Tabiatdagi optik hodisalar	125
Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Qudratova Sevinch Otabek qizi, Ulasheva Ruxshona Rustam qizi	
Rus tilini o'qitishda kompetensiyaga asoslangan innovatsion yondashuvlardan foydalanish	129
Erkinova Nozima Utkir qizi	
Rezervga bo'shatilgan harbiy xizmatchilarning ijtimoiy-psixologik reintegratsiyasini tadqiq etishning ilmiy-metodologik tahlili	133
Ikmatullayev G'. Z.	
Raqamli ta'lim platformalarida matematika o'qitishda sun'iy intellekt yordamida baholash tizimini takomillashtirish	136
Mirzayeva Shahlo Abduraxmanovna, Akbarov Ulug'bek, Abdivaliyeva Umida	
Linguistic and Pedagogical Foundations of Teaching English as a Foreign Language in The Uzbek Context.....	140
Shokirova Mushtariy	
Sun'iy intellektning ta'lim jarayonidagi transformatsion roli	144
Uzoqboyev Xojiakbar Qobuljon o'g'li	
Enhancing Collaborative Learning and Peer Feedback in EFL Classrooms Through Padlet: a Digital Approach to Group Work and Assessment.....	148
Veronica Khatamova	
Kar va zaif eshituvchi o'quvchilarning rasmlar asosida aqliy faoliyatini rivojlantirishning vizual-didaktik texnologiyalarini takomillashtirish.....	152
Meliqo'ziyev Abduraxmonjon Qahramonjon o'g'li	
Emotsional intellekt – hr menejerlarning qaror qabul qilish kompetensiyasining determinanti sifatida	157
Abdukarimov Muhammadjon Muratovich	
O'g'il bolalarni mustaqil oilaviy hayotga tayyorlashning tizimli-pedagogik modeli: nazariya, metodologiya va amaliyot	162
Islamova Fotima Shamsiddinovna	
Barkamol yosh avlod fazilatlarini shakllantirishda milliy innovatsion pedagogik texnologiyalarning o'rni.....	170
Olimova Dono Shakirovna, Baxtiyorova Shahnoza Mansurbekovna	
Development of Prevention of Professional-Pedagogical Deformation on the Basis of Health-Saving Technologies in Higher Educational Institutions.....	174
Saidova Parvina Mirzo kizi	
O'zbek xalq pedagogikasi mazmuni asosida talabalarni oilaviy hayotga tayyorlashning ilmiy nazariy asoslari	178
Rahmonqulova Guliza Faxriddin qizi	

Bolalarning maktabgacha yosh davrida emotsional rivojlanishiga oid nazariy qarashlar tavsifi.....	182
<i>Abduraxmonova Gulmira Arapjon qizi, Yuldasheva Umida Maxmudovna</i>	
Alohida ehtiyojli bolalar uy ta'limini tashkil etishning korreksion pedagogik tizimining tarkibiy komponentlari.....	186
<i>Jo'raxo'jayev Muhammadazizxo'ja Xalilxo'ja o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida multimedia vositalarining ahamiyati.....	190
<i>Umida Marasulova</i>	
Boshlang'ich funksiya va aniqmas integral.....	193
<i>Mirzayeva Shahlo, Isroilova Zahro, Erkinova Shahrizoda, Javliyeva Dilnura</i>	
Maktabgacha ta'limda bolalar adabiyoti kerakmi?!.....	196
<i>Dilfuza Shadiyeva</i>	
Experimental Study on the Psycho-Pedagogical Effectiveness of Mall-Based Multimodal Learning in Developing Pluricultural Competence	200
<i>Azimova Sevara Muzaffar qizi</i>	
Simulyatsion o'quv muhitida fizika o'qituvchilarining o'z-o'zini boshqarish va refleksiv kompetentligini oshirish	205
<i>Muradov Ilxomjon Abduxamid o'g'li</i>	
Ta'lim menejmentida strategik boshqaruv tushunchasining evolyutsiyasi.....	209
<i>Raximjonov Jamshid Rafiqjon o'g'li</i>	
Raqamli kompetentlik tushunchasining ilmiy-nazariy talqini va xorijiy hamda mahalliy tadqiqotlar tahlili	214
<i>Umirov Boboyor Baxtiyor o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida faoliyatlar samaradorligini oshirishda pedagogik multimedia vositalaridan foydalanish usullari.....	218
<i>Abdreimova Maftuna O'ktam qizi</i>	
Boshlang'ich sinf texnologiya darsliklarining tuzilishi hamda o'quvchilar yoshiga muvofiqligi.....	223
<i>Bobolov Nuriddin Tojiyevich</i>	
Oliy ta'limda pedagoglarning boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish uchun zamonaviy texnologiyalar	228
<i>Isabekov Bahodir Isabek o'g'li</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda tolerantlik madaniyatini shakllantirishning ijtimoiy-psixologik masalalari .	233
<i>Boydavletova Sohiba Abduganiyevna</i>	
Aksiologik yondashuv asosida tarbiya fanini o'qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish.....	239
<i>G'aybullayev Bobur Nomonjon o'g'li</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda mantiqiy tafakkurni rivojlantirishda didaktik o'yinlarning ahamiyati.....	243
<i>Toshpo'latova Muxlisa G'olib qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning refleksiv kompetentligini rivojlantirishning mazmuni va ilmiy-nazariy pedagogik asoslari.....	248
<i>Mamatqulova Saboxat Abduraxmonovna</i>	
Maktabgacha ta'limda monitoring va baholash tizimini takomillashtirish.....	253
<i>Amanova Durdona Kaxramonovna</i>	
O'zbekiston yoshlarining ma'naviy va estetik tarbiyasida tasviriy san'at va zamonaviy pedagogik texnologiyalar.....	257
<i>Esanova Hulkar Abdurayim qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida eksperimental-tajriba faoliyatini tashkil etish	261
<i>Gafurova Dilnoza Saloxiddinovna</i>	
Ommaviy axborot vositalarining jamiyatdagi xavfsizlik hissiga ta'sirining nazariy va amaliy tahlili	266
<i>Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Qoldiboyeva Xayriniso Eldarovna</i>	
Milliy o'yinlarni o'qitishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari.....	269
<i>Ismatov Po'latjon Abdumannobovich</i>	
Ta'lim sifatini boshqarish jarayonida kvalimetrik parametrlarini takomillashtirishda xorijiy tajribalarning ahamiyati	273
<i>Karimova Maxbubaxon Mukimjonovna</i>	

Innovatsion ta'lim sharoitida bolalar adabiyotini o'qitish metodikasini takomillashtirish modeli.....	278
<i>Mirzayeva Nigora Bozorovna</i>	
Matematika o'qitishda milliy qadriyatlarni aks ettirish	282
<i>Mirzayeva Shahlo, Yuldoshova E'zoza Ravshan qizi,</i> <i>Muxtorova Sevinch Asad qizi, Xolboyeva Mushtariy Zayniddin qizi</i>	
Ingliz tilida fe'l frazeoformalarining morfologik tuzilishiga xos umumiy xususiyatlar.....	285
<i>Jo'rayeva Nargiza Shavkatovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining yozma nutqini o'stirishda interaktiv metodlarning ahamiyati.....	289
<i>Ramazonova Munisa Hoshim qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarining lug'at boyligini oshirishda intellektual o'yinlar va interfaol usullardan foydalanish.....	294
<i>Raxmonova Gulrux Ubaydullayevna, Ibragimova Dildora Turabovna</i>	
Maktabgacha ta'limda pedagoglar kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishda uslubiy xizmat va hamkorlik mexanizmlarining samaradorligi.....	298
<i>S. A. Rahmonberdiyev</i>	
Yoshlarni destruktiv submadaniyatlar ta'siridan himoyalashning innovatsion pedagogik usullari	304
<i>Xasanova Marxabo Turayevna</i>	
Социально-психологические особенности домашнего насилия в условиях трансформации семьи и цифровизации общества	308
<i>Абдукадирова Лаура Юльбарсовна, Абдуллаева Азиза Комилжон кизи</i>	
Педагогические основы развития инновационной компетентности педагогов в системе дошкольного образования.....	315
<i>Гульнара Ахтямовна</i>	
Роль учебного процесса и творческой деятельности в сохранении психологического равновесия.....	320
<i>Коршубаева Рано Хазраткуловна</i>	

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARI TAYYORLOV GURUHI TARBIYALANUVCHILARINING LUG'AT BOYLIGINI OSHIRISHDA INTELLEKTUAL O'YINLAR VA INTERFAOL USULLARDAN FOYDALANISH

Raxmonova Gulrux Ubaydullayevna

Alfraganus universiteti, pedagogika kafedrası PhD v. b dotsenti

Ibragimova Dildora Turabovna

Toshkent kimyo xalqaro universiteti maktabgacha ta'lim tarbiya nazariyasi va metodikasi mutaxassisligi 1-kurs magistranti

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlari tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarining lug'at boyligini oshirishda intellektual o'yinlar va interfaol usullardan foydalanishning nazariy hamda amaliy jihatlari tahlil qilingan. Tadqiqot davomida zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida bolalarning nutqiy rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar o'rganildi hamda interfaol metodlarning samaradorligi tajriba-sinov ishlari orqali asoslab berildi. Maqolada "Aqliy hujum", "Klaster", "Rol o'ynash", "Assotsiativ zanjir" kabi usullar orqali bolalarning lug'at boyligini oshirish, nutqiy faolligini rivojlantirish va mustaqil fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish imkoniyatlari yoritilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, intellektual o'yinlar va interfaol usullar bolalarda nafaqat so'z boyligini kengaytiradi, balki ularning mantiqiy fikrlashi, eslab qolish hamda ijtimoiy muloqot ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Maqola maktabgacha ta'lim tizimida innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish zarurligini ilmiy jihatdan asoslab beradi va tarbiyachilar uchun amaliy tavsiyalarni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, tayyorlov guruhi, lug'at boyligi, nutq rivoji, intellektual o'yinlar, interfaol metodlar, aqliy hujum, klaster usuli, pedagogik texnologiyalar, innovatsion ta'lim, bolalar nutqi, didaktik o'yinlar.

Abstract: This scientific article analyzes the theoretical and practical aspects of using intellectual games and interactive methods to enrich the vocabulary of children in preschool preparatory groups. During the research, factors influencing children's speech development were studied based on modern pedagogical approaches, and the effectiveness of interactive methods was substantiated through experimental work. The article highlights the opportunities for enriching children's vocabulary, developing their speech activity, and forming independent thinking skills through such methods as "Brainstorming," "Cluster," "Role Play," and "Associative Chain." The research findings demonstrated that intellectual games and interactive methods not only expand children's vocabulary but also improve their logical thinking, memory, and social communication skills. The article scientifically substantiates the necessity of introducing innovative pedagogical technologies into the preschool education system and includes practical recommendations for educators.

Key words: preschool education, preparatory group, vocabulary enrichment, speech development, intellectual games, interactive methods, brainstorming, cluster method, pedagogical technologies, innovative education, children's speech, didactic games.

Аннотация: В данной научной статье проанализированы теоретические и практические аспекты использования интеллектуальных игр и интерактивных методов в процессе обогащения словарного запаса воспитанников подготовительных групп дошкольных образовательных организаций. В ходе исследования были изучены факторы, влияющие на речевое развитие детей, на основе современных педагогических подходов, а эффективность интерактивных методов была обоснована посредством опытно-экспериментальной работы. В статье раскрываются возможности повышения словарного запаса детей, развития их речевой активности и формирования навыков самостоятельного мышления с помощью таких методов, как “Мозговой штурм”, “Кластер”, “Ролевые игры”, “Ассоциативная цепочка”. Результаты исследования показали, что интеллектуальные игры и интерактивные методы не только расширяют словарный запас детей, но и развивают их логическое мышление, память и навыки социального общения. Статья научно обосновывает необходимость внедрения инновационных педагогических технологий в систему дошкольного образования и содержит практические рекомендации для воспитателей.

Ключевые слова: дошкольное образование, подготовительная группа, словарный запас, развитие речи, интеллектуальные игры, интерактивные методы, мозговой штурм, метод кластера, педагогические технологии, инновационное образование, детская речь, дидактические игры.

KIRISH

Maktabgacha ta'lim tizimi bolalarning shaxs sifatida shakllanishida, ularning nutqiy, intellektual va ijtimoiy rivojlanishida muhim bosqich hisoblanadi. Ayniqsa, tayyorlov guruhi yoshidagi bolalar uchun lug'at boyligini oshirish jarayoni keyingi bosqich – boshlang'ich ta'limga tayyorgarlikning asosiy ko'rsatkichlaridan biri sanaladi. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar bolalarda nutq rivojlanishini faqatgina an'anaviy mashg'ulotlar orqali emas, balki interfaol metodlar, didaktik o'yinlar va intellektual faoliyatlar orqali shakllantirish zarurligini ko'rsatmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Bugungi kunda O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish, bolalarning nutqiy faolligini oshirish va mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish muhim vazifalardan biridir. Shu nuqtai nazardan, tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarining lug'at boyligini oshirishda intellektual o'yinlar va interfaol usullardan foydalanish masalasi dolzarb hisoblanadi.

Mazkur tadqiqotning maqsadi tayyorlov guruhi bolalarida lug'at boyligini rivojlantirishda intellektual o'yinlar va interfaol metodlarning samaradorligini aniqlash hamda ularni amaliyotda qo'llash bo'yicha ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot vazifalari sifatida lug'at boyligini rivojlantirishning nazariy asoslarini o'rganish, intellektual o'yinlarning turlari va ularning nutq rivojiga ta'sirini aniqlash, interfaol usullarni tahlil qilish hamda tajriba-sinov ishlari asosida ularning samaradorligini baholash belgilandi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida pedagogik kuzatish, tajriba-sinov, suhbat, test va tahlil metodlaridan foydalanildi. Tadqiqot O'zbekiston Respublikasidagi maktabgacha ta'lim tashkilotlarining tayyorlov guruhlarida olib borildi. Tadqiqotda 5–6 yoshdagi bolalar ishtirok etdi. Eksperimental ishlar ikki bosqichda amalga oshirildi: diagnostik va shakllantiruvchi bosqichlar.

Diagnostik bosqichda bolalarning boshlang'ich lug'at boyligi darajasi aniqlanib, ularning nutqiy faolligi, so'z boyligi va so'zlardan foydalanish ko'nikmalari baholandi.

Shakllantiruvchi bosqichda esa maxsus ishlab chiqilgan intellektual o'yinlar va interfaol usullar asosida mashg'ulotlar tashkil etildi.

Tadqiqotda quyidagi metodlar qo'llanildi: “Assotsiativ zanjir”, “Aqliy hujum”, “Kim tez topadi?”, “So'zdan gap tuz”, “Rol o'ynash o'yini”, “Topishmoqlar orqali o'rganish”, “Klaster usuli” va “INSERT texnologiyasi”. Didaktik o'yin – o'quv vazifasi va o'yin motivini uyg'unlashtirgan pedagogik texnologiya bo'lib, bola faoliyatiga tabiiy tarzda singadi.

O'yin jarayonida bola yangi so'zlarni eslab qoladi, ularni vaziyatga mos ravishda qo'llaydi va shaxsiy tajribasida mustahkamlaydi. Didaktik o'yinlarning lug'at boyligiga ta'siri quyidagilarda namoyon bo'ladi:

- so'zlarni eshitish va ajratish qobiliyati rivojlanadi;
- so'zlarni to'g'ri bog'lash va tez topish ko'nikmasi shakllanadi;
- predmet-so'z-assotsiatsiya munosabati mustahkamlanadi;
- bolada nutqiy faollik ortadi; mavzuviy lug'atlar shakllanadi;
- grammatik jihatdan to'g'ri gap tuzish osonlashadi.

O'yin jarayonida bola erkin, faol va mustaqil bo'ladi, bu esa nutq rivojida muhim omil hisoblanadi. So'z boyituvchi o'yinlar yangi so'zlarni o'rgatish va mustahkamlashga qaratiladi. Misollar: "Kim ko'paytiradi?", "Bu nima?", "Nimani eslab qolding?", "Rasmda nima bor?" Mazkur o'yinlar bolalarning lug'atini mavzular bo'yicha kengaytiradi. So'z tanlash va tasniflash o'yinlarida bolalar predmetlarni umumiy belgilariga ko'ra guruhlariga ajratadilar: mevalar, o'simliklar, hayvonlar, kiyimlar va hokazo. Bu o'yinlar mantiqiy fikrlashni rivojlantiradi.

Harakatli nutq o'yinlari jarayonida harakat bilan birga so'zlashish so'zlarni mustahkam eslab qolishga yordam beradi. Masalan: "Kim qayerga yashirindi?", "Nimani ko'ryapsan?", "Top va ayt!" Rolli o'yinlar – "Do'kon", "Kasalxona", "Oilaviy suhbat", "Mehmon kutish" kabi mashg'ulotlar tabiiy muloqot vaziyatini yaratadi. Bola muloqot jarayonida so'zlarni faol qo'llaydi. Stol usti didaktik o'yinlari – kartochnalar, rasmlar, loto, jumboq va mantiqiy kartalar lug'atni rivojlantirishda juda samarali hisoblanadi. Planshet va interfaol doskalar uchun yaratilgan o'yinlar so'z tanlash, moslashtirish va ovoqli topish kabi topshiriqlarni osonlashtiradi.

Didaktik o'yinlar lug'at boyligini oshirishda quyidagi afzalliklarga ega:

1. Tabaqalashtirilgan ta'lim imkonini beradi. Har bir bola o'z tezligida o'rganadi.
2. E'tibor va xotirani faollashtiradi. O'yin jarayonida bola ma'lumotni chuqurroq eslab qoladi.
3. Nutqiy faollikni oshiradi. Bolalar o'z fikrini erkin bayon etishga intiladi.
4. Muloqot ko'nikmalarini rivojlantiradi. Guruhda ishlash jarayoni so'zlashuv faoliyatini kuchaytiradi.

Ushbu usullar bolalarda mustaqil fikrlash, tezkor javob berish, nutqiy faollik va so'z boyligini oshirishga xizmat qildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tajriba-sinov ishlari natijalari shuni ko'rsatdiki, intellektual o'yinlar va interfaol usullar yordamida olib borilgan mashg'ulotlar bolalarning lug'at boyligini sezilarli darajada oshirdi. Tadqiqot boshida bolalarning ko'pchiligida faol lug'at zaxirasi cheklangan, so'zlarni noto'g'ri qo'llash hamda gap tuzishda qiyinchiliklar kuzatilgan bo'lsa, tajriba yakunida ushbu ko'rsatkichlar sezilarli darajada yaxshilandi.

Eksperimental guruhdagi bolalarda yangi so'zlarni eslab qolish darajasi oshdi, ular o'z fikrlarini erkin ifoda eta boshladilar, gap tuzish ko'nikmalari rivojlandi. Ayniqsa, rolli o'yinlar va muloqotga asoslangan metodlarning bolalarda nutqiy faollikni oshirishda samarali ekanligi aniqlandi.

Natijalar tahlili shuni ko'rsatdiki, interfaol usullar bolalarning nafaqat lug'at boyligini, balki mantiqiy fikrlashi, eslab qolish hamda ijtimoiy muloqot ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Intellektual o'yinlar esa o'quv jarayonini qiziqarli va samarali tashkil etishga yordam beradi. Olingan natijalar mavjud ilmiy tadqiqotlar bilan uyg'un ekanligini ko'rsatadi.

Zamonaviy pedagogik yondashuvlarda o'yin orqali o'qitish (game-based learning) bolalarning kognitiv rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Ayniqsa, maktabgacha yoshdagi bolalar uchun o'yin faoliyati asosiy faoliyat turi bo'lib, ular orqali bilim olish jarayoni tabiiy va samarali amalga oshadi. Interfaol usullar bolalarda faollikni oshiradi, ularni fikrlashga, izlanishga va muloqotga undaydi. Bu esa lug'at boyligini oshirish jarayonida muhim omil hisoblanadi.

Tadqiqot natijalari shuni tasdiqlaydiki, an'anaviy metodlarga nisbatan interfaol yondashuvlar samaraliroq hisoblanadi. O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimida ham innovatsion yondashuvlarni keng joriy etish, pedagoglarning malakasini oshirish va interfaol metodlardan foydalanish bo'yicha metodik qo'llanmalarni ishlab chiqish zarur. Bu esa bolalarning nutqiy rivojlanishini yangi bosqichga olib chiqadi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarining lug'at boyligini oshirishda intellektual o'yinlar va interfaol usullardan foydalanish yuqori samaradorlikka ega ekanligi ilmiy jihatdan asoslandi. Ushbu metodlar bolalarning nutqiy faolligini oshiradi, so'z boyligini kengaytiradi hamda mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Amaliy jihatdan tarbiyachilarga mashg'ulotlarda intellektual o'yinlar va interfaol metodlardan keng foydalanish tavsiya etiladi. Kelgusida ushbu yo'nalishda yanada chuqur ilmiy izlanishlar olib borish, metodik qo'llanmalar yaratish va tajriba almashish muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Raxmonova G.U. Maktabgacha yoshdagi bolalarni o'yin texnologiyalari asosida kasb-hunarga qiziqishlarini shakllantirish: avtoref. diss. p.f.n. Toshkent, 2023.
2. Qodirova F.R. Maktabgacha pedagogika. Toshkent: Fan, 2019. 80–110-betlar.

3. Xoliqov A. Pedagogik texnologiyalar. Toshkent: O'qituvchi, 2018. 60–95-betlar.
4. To'raqulov X. Zamonaviy ta'lim metodlari. Toshkent: Fan va texnologiya, 2020. 45–88-betlar.
5. Nurmuhammedova D. Bolalar nutqini rivojlantirish metodikasi. Toshkent: Tafakkur, 2021. 30–75-betlar.
6. Yo'ldoshev J. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. Toshkent: Iqtisodiyot, 2017. 50–90-betlar.
7. Abduqodirov A. Interfaol ta'lim usullari. Toshkent: Fan, 2016. 25–60-betlar.
8. G'ulomov S. Pedagogik mahorat. Toshkent: O'qituvchi, 2015. 40–70-betlar.
9. Xasanboyeva O. Maktabgacha ta'limda nutq o'stirish. Toshkent: Fan va texnologiya, 2019. 22–65-betlar.
10. Maxmutazimova Y., Qodirova S. Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda pedagogik diagnostikani amalga oshirishning natijaviyligi. Maktabgacha va maktab ta'limi jurnali, 676755.
11. Rakhmatovna M.Y. (2026). "The Set of Expected Outcomes in the Implementation of the Pedagogical Diagnostic Process for the Development of Speech in Preschool-Aged Children". Shokh Articles Library, 1(1).

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.